

Povestea unei vieți

Partea V

Tâlhării și bombe atomice. Petru Groza și Poporul

La Liceul Piarist: "Ești un cretin! Ieși afară!"

Explozii și bătaie cruntă, zeamă de varză, șerpi și altele

*Singurul paradis din care nu putem fi goniți
decât cel mult de o boală este memoria.*

De **Stefan Kecskemeti**

Timpul trece cumplit de repede, iar la începuturile pubertății, parcă devine confuz, succesiunile nu mai sunt clare, imaginile evocate se suprapun unele peste altele și, spre deosebire de lumea copilăriei, evenimentele par niște poze mișcate. Din acest motiv trebuie de la început să-mi cer scuze pentru oarecare inconsecvențe în înșiruirea evenimentelor.

Am coborât de pe creanga preferată a copilăriei care îmi oferise un ciudat sentiment de securitate și, încetul cu încetul, m-am simțit proiectat într-o lume a responsabilității care poate să-ți creeze fiori.

Incontestabil am făcut față onorabil școlii primare de stat, unde am ajuns în clasa patra, ultima, fără să cunosc prea bine limba română. Preotul care celebra slujba în fiecare an de sărbători în capela bunicii avea doi băieți mai mari. În vara lui '45, unul dintre ei, un student la litere și filosofie, mi-a ținut companie, făcând cu mine lungi plimbări pe aleile parcului, ținându-mi prelegeri savante, suficient de interesante, pentru a se lipi de mine un început de vocabular în limba prea puțin cunoscută.

Tâlhării și bombe atomice. Petru Groza și Poporul

Acest lucru a fost foarte important și binevenit, fiindcă urma să fiu înscris la Liceul Piarist, un liceu confesional catolic. Vara a trecut pentru noi fără evenimente deosebite

care să-mi fi rămas în memorie. Desigur războiul a continuat în Pacific, la noi a început să se consolideze o ocupație sovietică, dar trupele în mișcare nu au încurcat mult lucrurile. Este adevărat că lumea a devenit mai nesigură, noaptea, unii au fost tâlhăriți de niște indivizi îmbrăcați în uniformă rusească despre care se știa foarte bine că sunt doar bandiți autohtoni, înarmați până-n dinți cu arme și muniție procurate în același fel în care am reușit și eu să-mi creez arsenalul. Acești indivizi erau mult prea periculoși, deci nu li se putea opune rezistență. Tâlhăriile răzlețe au devenit spre miezul verii destul de frecvente obligând societatea civilă încă nedistrusă de comunism, să-și organizeze apărarea. Astfel, în zone împărțite în cartiere cuprinzând câte patru colțuri de stradă, s-au constituit patrulare civile cu banderolă pe braț. A fost pentru mine o deosebită mândrie faptul că bunica mea m-a înrolat într-o asemenea patrulă de la orele 22 până la orele două noaptea, bineînțeles însoțit de vizitiul nostru, alternând cu grădinarul care patrula toată noaptea împreună cu alți vecini de stradă. Cum bunica era în relații foarte bune cu chestorul poliției, care avea și el un conac prin apropiere, aveam un bulan alb cu tricolorul român la capătul mânerului zimțat, ca să fie mai ușor de prins în palmă. Ei, această bătă de cauciuc a fost arma mea, în plus o lanternă mare de buzunar Daimon Focus cu o bună putere de iluminare. În aceste plimbări nocturne în nopțile senine de vară, am învățat multe despre miracolele cerului înstelat. Pentru prima dată în viață am asistat la ploaia de stele care se repetă an de an cu regularitate în luna august.

Într-o bună zi, era pe la începutul lunii august, soțul bunicii, anunța la masa de prânz că americanii au lansat o bombă asupra unui oraș japonez care a făcut praf kilometri de teritoriu în jur. "Deștept", dar și realmente bine informat asupra aviației militare, - la vremea respectivă cu auzul fin - , puteam să spun cu precizie, cu minute înainte ca adulții să le audă - , ce fel și câte avioane se apropie, mai mult, dacă vin cu bombe sau și-au deșertat deja încărcătura lor ucigașă.

Ca o primă manifestare a obrăzniciei pubertății, am contestat cu voce tare știrea fără ca binevoitorii comeseni să mă combată. La vremea respectivă aveam deja dreptul de a șede cu adulții la masă, mai ales duminicile. După două-trei zile, s-a anunțat căderea unei a doua bombe, de data asta nu la Hiroshima, ci asupra portului Nagasaki, bombă care a pus capăt războiului, după ce sovieticii declaraseră și ei război Japoniei, ca să nu rămână fără o felie din tortul teritorial care urma să se împartă. Așa au ajuns în posesia insulelor Kurile și azi motiv de dispută. La nicio săptămână de la acest

eveniment a apărut o carte interesantă cu Winston Churchill pe copertă, în care era prezentat cu desene esențialul despre noua bombă, numită atomică. Mulțumită studentului menționat, Mihai Șora, cunoștințele mele de limba română s-au dovedit a fi de acum suficiente ca să înțeleg multe lucruri despre această nouă armă și să mă simt rușinat pentru declarația sceptică la masa de duminică.

Întreaga familie a fost, tot timpul războiului și al anilor care au urmat, anglofilă, se știa despre tratatul de la Teheran și cel de la Yalta, dar desigur nimeni nu a știut de conținutul acestor tratate, cel din urmă cu consecințe fatale pentru noi. Exponent al marilor finanțe americane, Franklin Delano Roosevelt a pregătit și cele ce urmau mai târziu întru distrugerea puterii mondiale a Marii Britanii prin așa-zisă decolonizare, din interes sau poate din onestitate față de marele manipulator Stalin al cărui trupe sacrificate în proporție îngrozitoare au făcut posibilă debarcarea în ziua Z pe coastele franceze a trupelor anglo-americane. Un fapt ce a destabilizat pentru decenii întregul glob terestru. Cred că odată cu dezvoltarea aviației, puterea britanică bazată pe stăpânirea mărilor și oceanelor fiind și așa în declin, aceste obiective americane s-ar fi putut atinge și fără acele demersuri fatale pentru noi, dar mai ales pentru coloniile care au căzut rând pe rând în sfera neocolonialismului mult mai înțelept al sovieticilor decât al inculților anistorici americani.

Încă funcționa la București comisia interaliată, dar cu eficacitate din ce în ce mai mică. După 10 mai, ziua națională, au început să demonstreze grupuri de „muncitori”. Petru Groza s-a pus în fruntea organizației de stânga care era doar un satelit al partidului comunist în bună parte importat din URSS. - Puținii comuniști autohtoni în ilegalitate au fost sprijiniți materialicește de bogații cu vederi antifasciste. În copilăria mea, un ins sărăcăcios îmbrăcat a venit la tata în birou. Tata mi-a explicat, cu promisiunea mea de confidențialitate, pentru ce a deschis seiful prăvăliei pentru a-i da o anumită sumă. - Groza a transformat al său Front al Plugarilor într-o formațiune a cărui nume îmi scapă acum. Poate era Frontul Național Democrat. Guvernele Rădescu și Sănătescu au căzut pe rând sub presiunile diplomatului sovietic Vâșânsky zis „Niet” adică „nu” pe rusește.

Demonstrații și contrademonstrații s-au succedat cu regularitate. Eu, de acum Piarist cu șapcă albastră și cu o panglică alb-roșie (la școala Missio aveam chipiu cu panglică alb-galbenă, culorile papalității), am demonstrat pentru „Regele Poporului”, câteodată fugărit de partida opusă înarmată cu ciomege. Atunci am întâlnit și primii trădători.

Purtam pe rever insigna „Chi Ro” zis” Pax” dacă vrei, și un „prieten” m-a sfătuit să abandonez această insignă, altfel o voi păți, fiindcă lumea se schimbă. Era băiatul unui director de bancă, și s-a înrolat în brigăzile patriotice care au construit linia ferată Bumbești-Livezeni. Așa au reușit unii purtători ai păcatului originar de a fi copii de capitaliști să scape de acest stigmat.

La Liceul Piarist: "Ești un cretin! leși afară!"

Am trecut printr-o perioadă grea, părinții despărțiți de ani de zile, divorțaseră, asta nu ar fi fost nicio problemă, dar fiecare la rândul său încerca să-și refacă cumva viața. Tata care era „sexual democrat” de o viață, s-a legat de o frumusețe cu trecut dubios, frecventa ștrandul cu această figură blondă, cochetă, despre care știam că este o ștoarfă, din acea categorie plăcută pentru solitari, dar mai puțin recomandabilă ca soție. Fluiera melodii de dragoste, șlagăre ale vremii ca : Tu ești lumina în noaptea mea etc.. fapt ce m-a enervat groaznic. Intr-o bună zi mă întâlnesc cu el în piața Lahovary și mă anunță ca se va căsători. Lovitură de trăsnet. Cu aia? Da. N-ai decât, dar nu e bine, treaba ta. S-a răzbunat stricându-mi o duminică proiectată ca excursie cu iubita mea pe malul Timișului, obligându-mă să mă plictisesc, furios, lângă soția sa blondă, dar insipidă.

Și tot în aceeași piață, după 3 ani, m-a anunțat cu fața tristă că divorțează din nou. Cadâna l-a părăsit a doua zi după ce firma Kecskemeti a trecut în proprietatea statului. Social democrat convins, ajuns președintele Camerei de Comerț din Banat, el a făcut parte din delegația de comercianți din țară trimiși la Praga pentru a studia oportunitatea introducerii sistemului de „puncte”, un fel de cartele pentru mărfurile nealimentare, deoarece bogăția conservată în timpul războiului, spre deosebire de mai toate țările vândute Axei, a dispărut sub povara impusă de despăgubirile de război. Mi-a adus de la Praga o pușcă cu aer comprimat, o minunăție de armă cu care puteam trage la țintă la distanțe de peste cincizeci de metri. A abandonat funcția nu fără curaj, când un brutar absolut cinstit din oraș, un bătrân pletoric a fost expus legat, cu o tăblie de gât, pe care scria „Sunt speculant”, ore în șir pe treptele Operei de Stat. Tata - am copia scrisorii sale de protest - a acuzat exponenții noii puteri de metode medievale de intimidare a patricienilor din oraș, desigur fără rezultat.

Începea debandada, magazinele bunicului au fost evacuate cu forța pentru a se înființa primul „Magazin Universal” din oraș. Tata propusese noii guvernări cedarea firmei statului pentru a se înființa „Centrofarm-ul”. Acest lucru a fost refuzat, până în

momentul în care magazinele au trecut în proprietatea statului, tata fiind eliminat de la conducere, iar de mine s-a lipit eticheta de "pui de exploatare".

Mama, la rândul ei, s-a îndrăgostit de un medic întors de pe frontul de vest. Un om extrem de cumsecade, săritor, dar jucător pătimaș de poker, ajuns pe mâna unei bande de trișori. La început nu l-am putut suferi, a trebuit să o însoțesc pe mama în chip de paravan, în cimitirul din Vii, unde se întâlneau, fiindcă bunica nu l-a agreat deloc, etichetându-l "doctorul cu cap de cal". Cu toate că eram confident al bunicii, cavalerismul nu mi-a permis să deconspir aceste, pentru mine, penibile întâlniri, trăind întreaga situație cu evidentă ambivalență.

În pragul începerii anului școlar m-am îmbolnăvit de scarlatină, boală de pe atunci ușor de tratat. După prontosilul roșu s-a descoperit prontosilul, apoi eleudronul cunoscut azi ca sulfatiazol, la care streptococii încă nepervertiți la rezistență au răspuns repede. Reglementările în vigoare impuneau însă șase săptămâni de carantină severă cu afiș roșu la intrarea în casă, anunțând interdicția vizitelor. Așa s-a făcut că am lipsit în primele cinci săptămâni de școală. Pe atunci stăteam din nou la bunica, așa că mi-am luat un abonament de tramvai și după plimbări de 1 km. luam tramvaiul și ajungeam în 45 minute la școală. Asta a însumat o oră și jumătate călătorie pe zi. Aproape o navetă.

După cele 4 clase primare, ajuns cu întârziere în gimnaziu, am constatat cu mirare că aici pe tablă, la ora zisă de algebră figurează nu numai cifre, ci și litere. Bine crescut, cu cele mai bune intenții, m-am adresat domnișoarei profesoare cu întrebarea: La ce sunt bune aceste litere? Răspunsul acestei figuri acre despre care cu mulți ani mai târziu am aflat că este o matematiciană excelentă, ajunsă profesor universitar, a fost scurt: "Ești un cretin, ieși afară!" Aproape instantaneu mi-am dat seama de numeroasele avantaje ce se pot trage din statutul de cretin și în degingolada școlii conduse de bătrâni preoți debusolați de scoaterea lor din locuințe, de comasarea claselor după ce armata sovietică le-a confiscat peste 70% din spațiul școlii, am profitat din plin. Pe atunci existau și profesori laici, în general figuri ciudate care nu și-au găsit loc în învățământul civil. Era o societate pestriță. Unii profesori au căzut victima alcoolismului, la alții s-au arătat semnele denivelării mentale datorate vârstei. În plus, mie mi-a revenit onoarea de a fi cooptat "Beniamin" între domnii din clasa a opta. Această onoare se obținea printr-un ritual inițiativ în care am fost culcat pe spate pe catedră, mi s-a desfăcut pantalonul până sub ombilic, clasa m-a scuipat pe burtă, apoi

mi s-a desenat un cap de mort cu doua oase dedesubt în locul scuipat. De atunci am fost membru cu rang egal al clasei celor mari, participând la toate prostiile acestui grup distins. La vremea respectivă „Coursoul” era teritoriu interzis elevilor care purtau cusute pe mânecă număr de ordine și insemnele școlii; partea opusă Coursoului din centru, poreclit „surogat”, nu a satisfăcut elevii mari, așa că deghizat în dromader printr-o combinație de trei elevi, o pătură, am călărit în teritoriul interzis, cântând cu voce tare și fals melodii care aduceau a orientale „Mahomed si-a bătut pe fiul său...”. Neascultând de avertismentele repetate ale polițiștilor binevoitori în uniformele lor maro, am fost arestați și depuși la chestură, de unde a trebuit să fim eliberați la insistențele directorului nostru, un preot tânăr și inimos. Evident ne-am simțit eroi și persecutați de oficialități. Aflând cu mulți ani după aceea că ar fi cu domiciliu obligatoriu la Alba Iulia, l-am căutat pe acest inimos preot, cu numele Bledy, cu Pușa mea, dar mi s-a spus că după amnistia politică din 1964 făcut de Gheorghiu Dej, bătrân și bolnav, i s-a permis să se ducă acasă la maica sa la Arad, unde a și murit.

Gustul pentru chimie mi-a fost deschis de o carte de excepție „Minuni în eprubetă” al unui tânăr, Leonid Petrescu pe nume, completat de articolele atractive din Ziarul Științelor și Călătoriilor. Eram în concurență cu mai mulți amici în prepararea celor mai frumoase cristale, plante artificiale în grădini subacvatice din Wasserglas, perle de borax pentru analiză calitativă, etc.

Alteori făceam focuri de artificii interzise după război, fiindcă erau considerate explozibile. Încă mai existau prăvălii particulare de chimicale. Am ales una G.A.Krayer pentru aprovizionare. Aici cumpăram vitriol chimic pur, acid azotic fumans pentru fulmicoton și fitiluri pentru explozibili, acid clorhidric, salpetru etc. Prieten cu tata, proprietarul, după cum aflasem mai târziu, îl suna de fiecare dată, iar el transmitea mamei știrea că odrasla pune din nou în pericol covoarele, mobilierul din casă etc. Dar pe atunci căsulia noastră de la bunica a fost deja transformată în „laborator”. Cea mai riscantă experiență era să mă coste, dar m-a ajutat zeul inconștienților. Vrând să-l imit pe vestitul ctitor al premiilor Nobel, deși știam că în urma unui experiment rămăsese fără un braț, am preparat nitroglicerină. Dorind să-l transform în dinamită, am pregătit praf de cretă într-un mojar peste care am turnat periculoasa licoare. Încercând să amestec cele doua ingrediente, cu un zgomot destul de puternic mojarul a zburat pe fereastra deschisă, lăsându-mă perplex, cu bagheta de sticlă în mână.

Explozii și bătaie cruntă, zeamă de varză, șerpi și altele

Dar să revin la școala. Curtea liceului a fost împărțită, desigur în detrimentul nostru, tinerii soldați sovietici jucând în partea mai mare. Așa s-a întâmplat să asistăm la un eveniment tragic. Unul dintre ei, din greșeală sau impuls de experimentare a aruncat un cartuș de pușcă în focul aprins pentru ca să se poată încălzi. Cartușul a explodat iar glonțul a trecut prin inima nenorocitului, căzut instantaneu. Pe atunci eu scăpasem de arsenalul meu, abandonând armele și munițiile prin fântânile din vecini, aruncând o parte în Bega. Dar fiind educat într-o familie cu numeroși vânători, niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte să mă joc cu asemenea obiecte. În ultimii ani, aflând din medii și televiziune de isprava unor dobitoci care folosesc armele în joacă sau distracție vătămând alți oameni, mă cuprinde furia pentru degradarea sistemului educațional nu numai în școli, ci mai ales în familii.

Spuneam că am însușit cu brio statutul de „cretin” și nimic pe sfânta lume nu ar mai fi putut schimba din acest lucru. Rezultatul a fost că dinainte eminentul elev, am căzut din clasa întâia de gimnaziu, la sfârșitul primului semestru la matematică, română, muzică și franceză tradiție păstrată spre disperarea părinților despărțiți, dar rămași prieteni, toată durata școlarizării mele, până la reforma învățământului în '48. Cel puțin de trei ori pe an școlar, am fost eliminat pentru intervale de 3 până la 6 zile, sistematic scos cu încă un coleg și prieten atât de la orele de limba maghiară cât și cele de religie. În mod regretabil, din acest motiv, nu știu să scriu corect în limba maghiară, un handicap destul de serios. După intrarea în clasă, încă înainte de a deschide catalogul profesorul zicea: "Kecskemeti, Lovas, clopul și paltonul și afară!" Săptămânal asta ne-a oferit câte două ore de odihnă binemeritată. O singură dată, spre disperarea noastră, directorul ne-a interceptat și reintrodus la ore. Spre norocul nostru, fără efecte durabile. Cu un alt amic pasionat la fel ca mine de chimie – în curând am ajuns „chimiștii” școlii – am preparat gaz lacrimogen turnat în călimara de pe catedră sau pe pernele de pe scaunul bieților profesori. O singură dată am primit o notă bună la științele naturale după ce cu zeamă de varză, piatră vânăta și alte substanțe am reușit să prepar un simulacru de „piatră cioplită”, chipurile găsită pe malul Timișului, pretins vestigiu al neoliticului. Acest pseudo vestigiu a ocupat un loc de bătaie de joc în muzeul școlii spre rușinea arheologiei perene.

Stând ba la bunica, ba în oraș la mama care s-a măritat între timp cu cavalerul ei, am găsit cele mai variate metode de a-i chinui pe torționarii mei de la liceu. Cum dădea un

pic de căldură, între pietrele ornamentale din jurul capelei, s-au adunat șerpi de apă - nevinovați, cu două pete frumoase, galbene pe pomeți. De aci recoltă bogată ținută în cutii de pantofi prin casă. Aceste animale preferă căldura așa că se puteau purta foarte bine înfășurați în jurul toracelui, sau cuibăriți subsoară, loc cald acceptat cu plăcere de ele. Cadrele didactice însă nu au savurat momentul în care o asemenea reptilă, curioasă, și-a scos capul între două nasturi ale cămeșii. Un singur profesor – fostul diriginte al tatălui meu la același liceu - m-a agreat și m-a încurajat de fiecare dată când, singuratec și fără prieteni, cădeam pradă disperărilor puberale. La acea vârstă, diferența de trei ani și jumătate între frați era încă foarte mare, fiecare avea preocupările sale și nu găsea rezonanța necesară unui sprijin real. Câteodată am fost aproape de identificare cu statutul meu însușit conștient de cretin și bufon, colegii însă au intuit că ceva nu este autentic, iar falsul la acea vârstă nu trece nepedepsit. Mi-a rămas o amintire extrem de neplăcută, o agresiune a întregii clase pe un coridor ascuns al liceului, unde am fost bătut crunt, fiind ținut imobilizat de mâini și de picioare. Posibil ca statutul meu privilegiat de Benjamin să fi ațâțat spiritele, nici azi nu știu de unde a pornit această agresiune. M-am refugiat în camera acelui profesor cu dinții scrâșnind, de la bunica am învățat că dacă te doare ceva în prezența altora, poți sta cu dinții strânși unii peste alții, iar dacă ești singur poți să și scrâșnești din dinți. Bătrânul dascăl m-a privit o bucată de vreme tăcut, apoi mi-a spus doar atât : "Masele suportă cu foarte mare greutate excepționalul, tot ce este deosebit de felul lor de a fi irită. Totuși, datoria ta rămâne să fii diferit de ei." Astfel se plantează în sufletul unui adolescent o sămânță de paranoie, care îl va ajuta mai târziu în viață.

Povestea unei vieți, de Stefan Kecskemeti

Partea I

Pe urmele copilăriei și strămoșilor în Timișoara de altădată

http://www.bjt2006.org/SK_Pe_urmele_copilariei_0316.pdf

Partea II

Educație la mijloc de veac

Cămăși verzi – cămăși maro

http://www.bjt2006.org/SK_Educatie_la_mijloc_de_veac_0816.pdf

Partea III

Conacul bunicii – raiul pe pământ

Messerschmidt, Titobus și pom de Crăciun în văzduhul timișorean

http://www.bjt2006.org/SK_Conacul_bunicii_1016.pdf

Partea IV

23 August 1944 – Speranțe de pace și dicționare ruso-române

Între soldați și refugiați, între bombe, cămile și un pui de leu

http://www.bjt2006.org/SK_23august_1316.pdf